

Korupcijos samprata ir pasireiškimas Lietuvoje. Dovanų politika.

Antikorupcinio švietimo skyrius
Daina Paštuolienė
2022-10-25

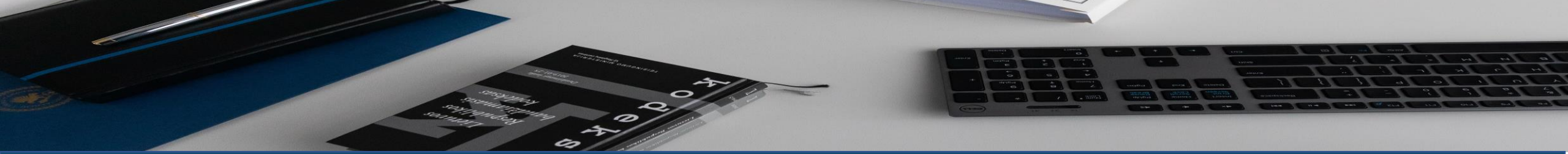
Turinys

- Korupcijos samprata
- Sociologiniai tyrimai
- Dovanos sąvoka
- Teisės aktai ir atsakomybė
- Asmeninės pastangos

A blurred background image showing several people in a meeting or office setting. They appear to be looking at documents or a screen. The image is out of focus, emphasizing the text overlay.

Korupcijos samprata

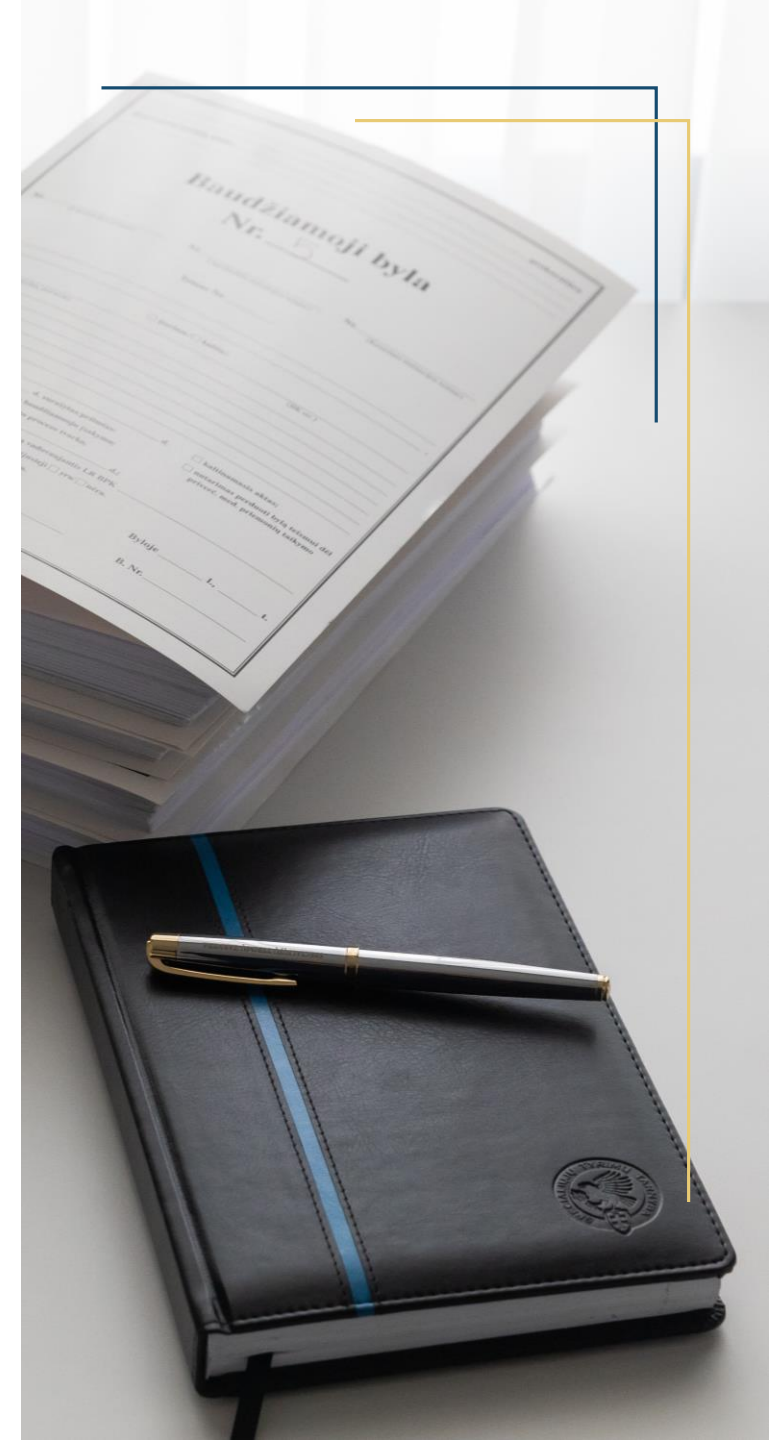

Korupcija -

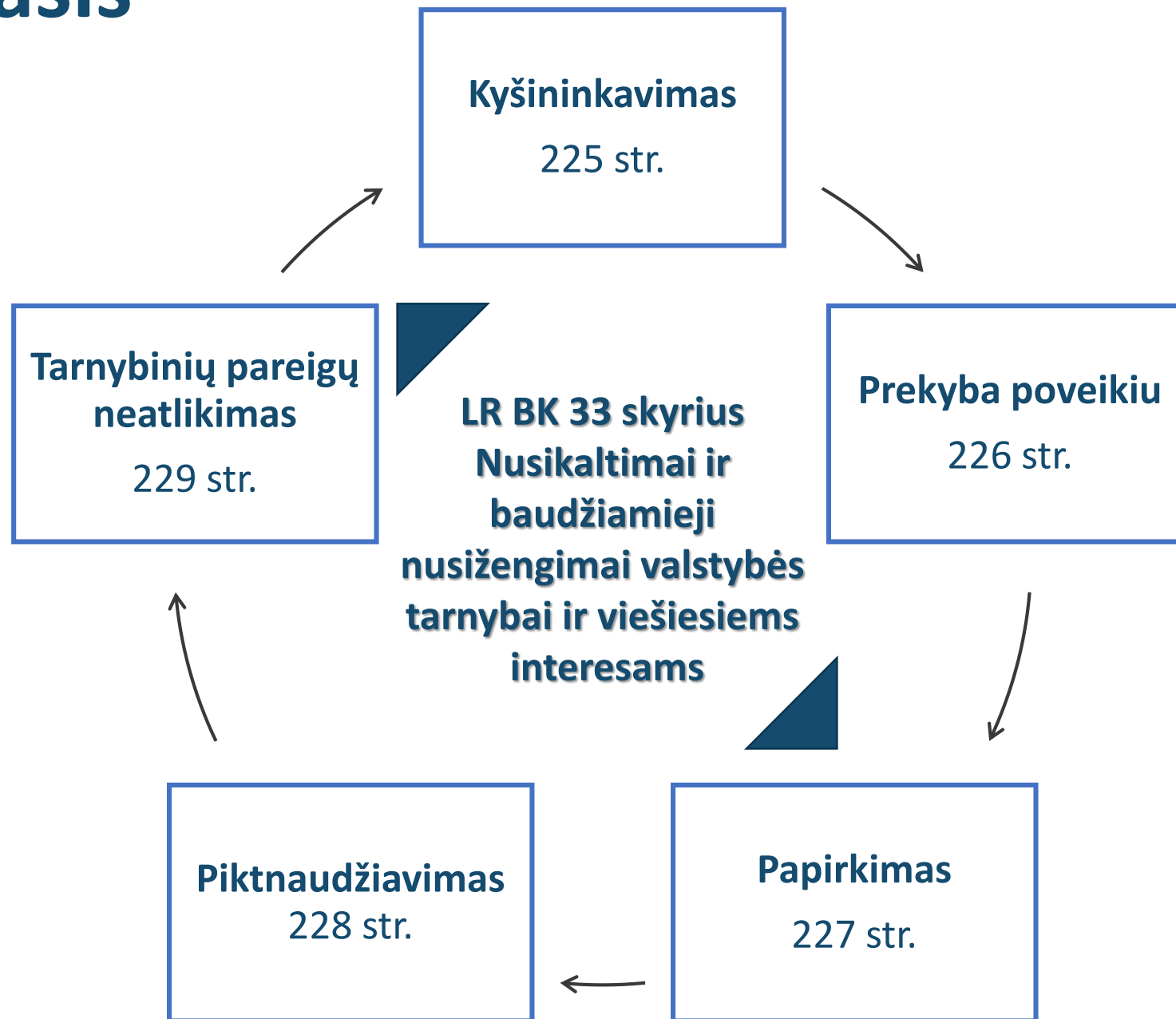
bet koks asmenų, dirbančių **valstybinėje tarnyboje** (valstybės politiko, teisėjo, valstybės pareigūno, valstybės tarnautojo ir kito jam prilyginto asmens) arba **privačiame sektoriuje**, elgesys, neatitinkantis jiems suteiktų įgaliojimų, teisės aktuose ar įmonių vidaus taisyklėse nustatytų elgesio standartų, siekiant naudos sau ar kitiems asmenims, ir taip pakenkiant valstybės, visuomenės ar atskirų fizinių arba juridinių asmenų interesams.

Pagrindiniai korupcinio pobūdžio pažeidimų veikimo bruožai:

1. Ne mažiau kaip dviejų šalių dalyvavimas (t. y. „duodantysis – imantysis“);
2. Turimi asmens įgaliojimai;
3. Naudos sau ar kitiems siekimas;
4. Elgesys priešingas turimiems įgaliojimams;
5. Slaptas veikimas.

LR Baudžiamasis kodeksas

Kyšininkavimas

Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 225 straipsnis numato 5 savarankiškas kyšininkavimo formas:

- **kyšio priėmimą,**
- **pažadą priimti kyšį,**
- **susitarimą priimti kyšį,**
- **kyšio reikalavimą,**
- **kyšio provokavimą.**

Nusikaltimas laikomas baigtu nuo bent vienos iš paminėtų alternatyvių veikų atlikimo momento.

A blurred background image showing several people in a meeting or discussion. One person on the left is looking towards the center, while others on the right have their hands raised, suggesting an active discussion or presentation. The overall scene is out of focus, emphasizing the text in the foreground.

Sociologinės apklausos

LIETUVOS KORUPCIJOS ŽEMĖLAPIS 2021 m.

KORUPCIJOS
SUVOKIMAS

+

KORUPCINĖ
PATIRTIS

+

ATSPARUMAS
KORUPCIJAI
(antikorupcinis
potencialas)

Tyrimo istorija

- Pradžia – 2001 m.
- Iš viso – 13 reprezentatyvių apklausų
- Tyrimą inicijavo Transparency International Lietuvos skyrius
- Nuo 2011 m. koordinuoja STT
- Tyrimus įvairiais metais atliko Baltijos tyrimai, TNS Gallup, RAIT, VISEO, Vilmorus.

Respondentai

- 18 m. ir vyresni Lietuvos gyventojai
- **Verslo įmonių vadovai** ar jų atstovai
- **Valstybės tarnautojai** (nuo 2008 m.)

Apie 2020 m. tyrimą

- Atliko „Vilmorus“
- Apklausos laikas: 2021 m. rugsėjis - lapkritis
- **Apklausta:**
 - 1005 gyventojai
 - 503 verslo įmonių vadovai ar jų atstovų
 - 697 valstybės tarnautojai

KORUPCIJOS SUVOKIMAS

KORUPCIJOS PAPLITIMO SUVOKIMAS

KORUPCIJA – LABAI RIMTA PROBLEMA LIETUVOJE

Gyventojai

Įmonių vadovai

Valstybės tarnautojai

35%

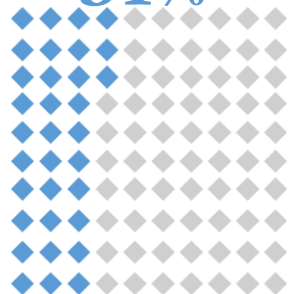
4 vietoje ↑1
tarp kitų problemų

26%

5-6 vietoje ↓1
tarp kitų problemų

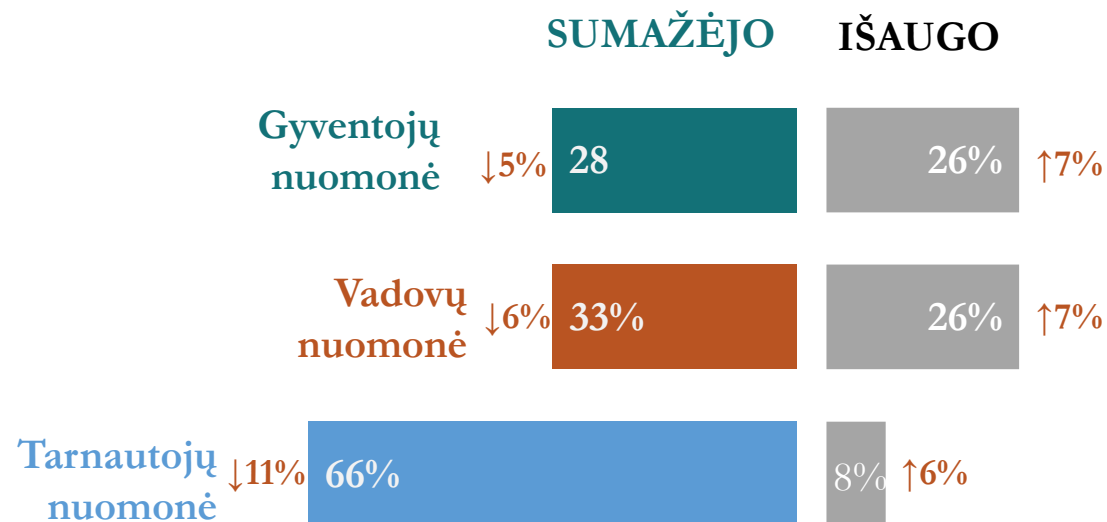
31%

6 vietoje ↓2
tarp kitų problemų

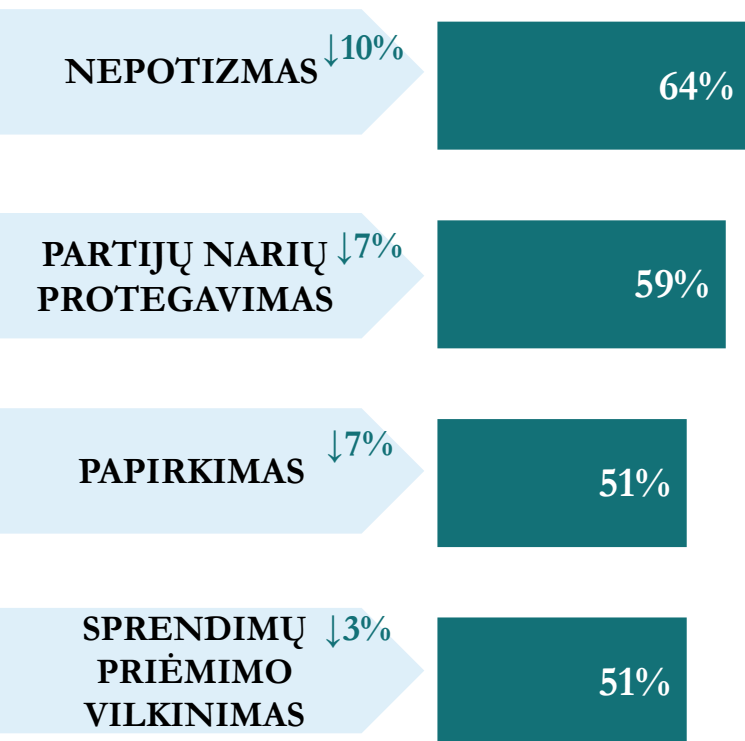
KORUPCIJOS MASTO KAITOS VERTINIMAS

PER PRAĖJUSIUS 5 METUS, KORUPCIJOS MASTAI:

LABIAUSIAI PAPLITUSIOS KORUPCIJOS FORMOS

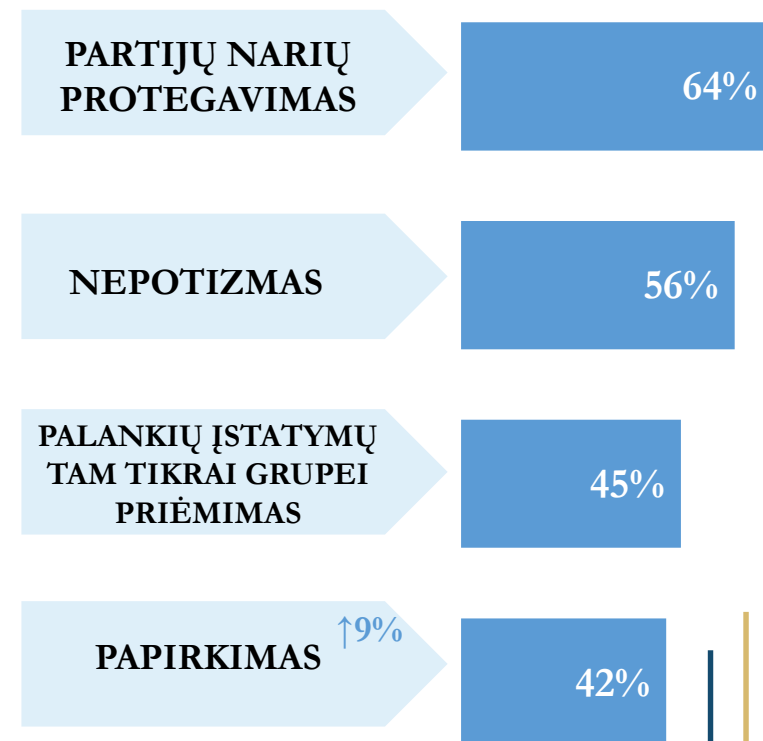
Gyventojų nuomonė

Įmonių vadovų nuomonė

Valstybės tarnautojų nuomonė

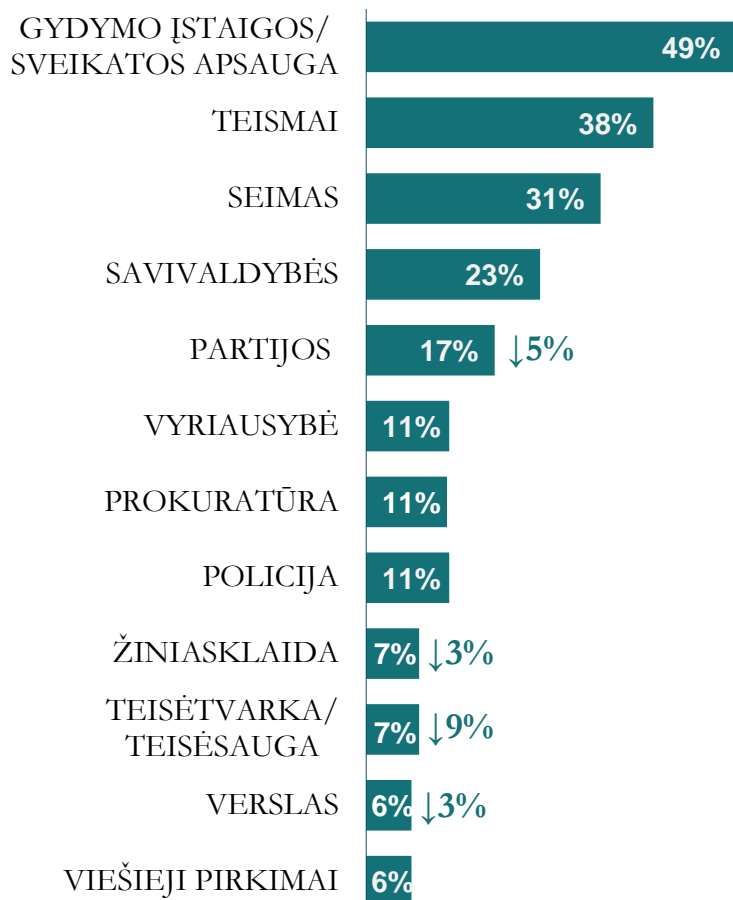

KORUPCIJOS PAPLITIMO INSTITUCIJOSE VERTINIMAS

INSTITUCIJŲ/SRIČIŲ KORUMPUOTUMO VERTINIMAS

Jvardinkite 5 institucijas, kurios, jūsų nuomone, šiuo metu Lietuvoje yra labiausiai korumpuotos

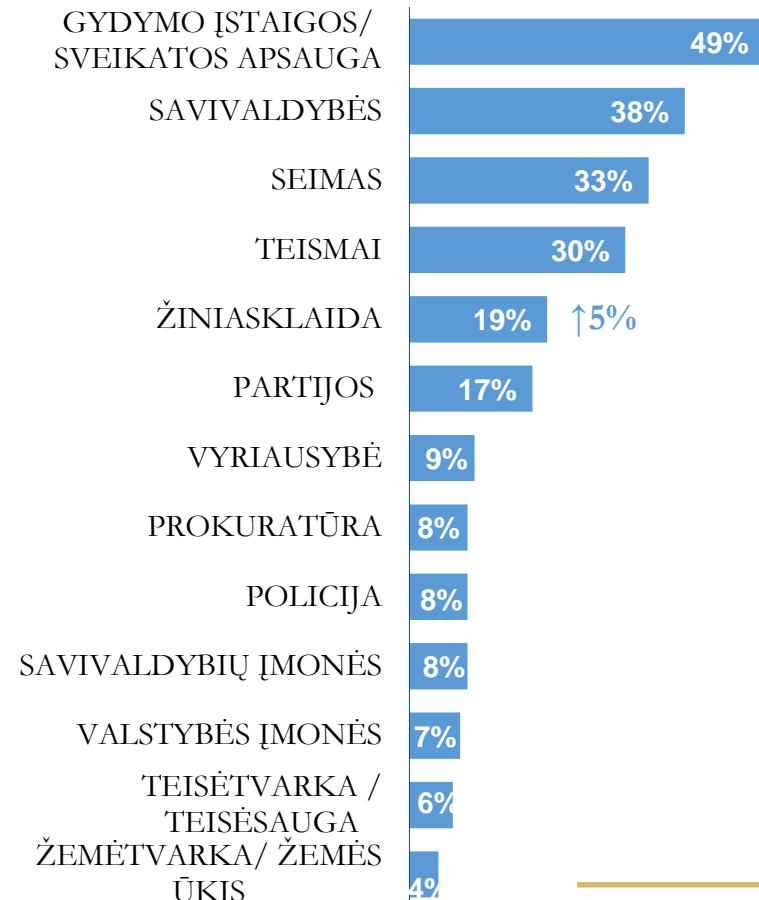
Gyventojų nuomonė

Įmonių vadovų nuomonė

Valstybės tarnautojų nuomonė

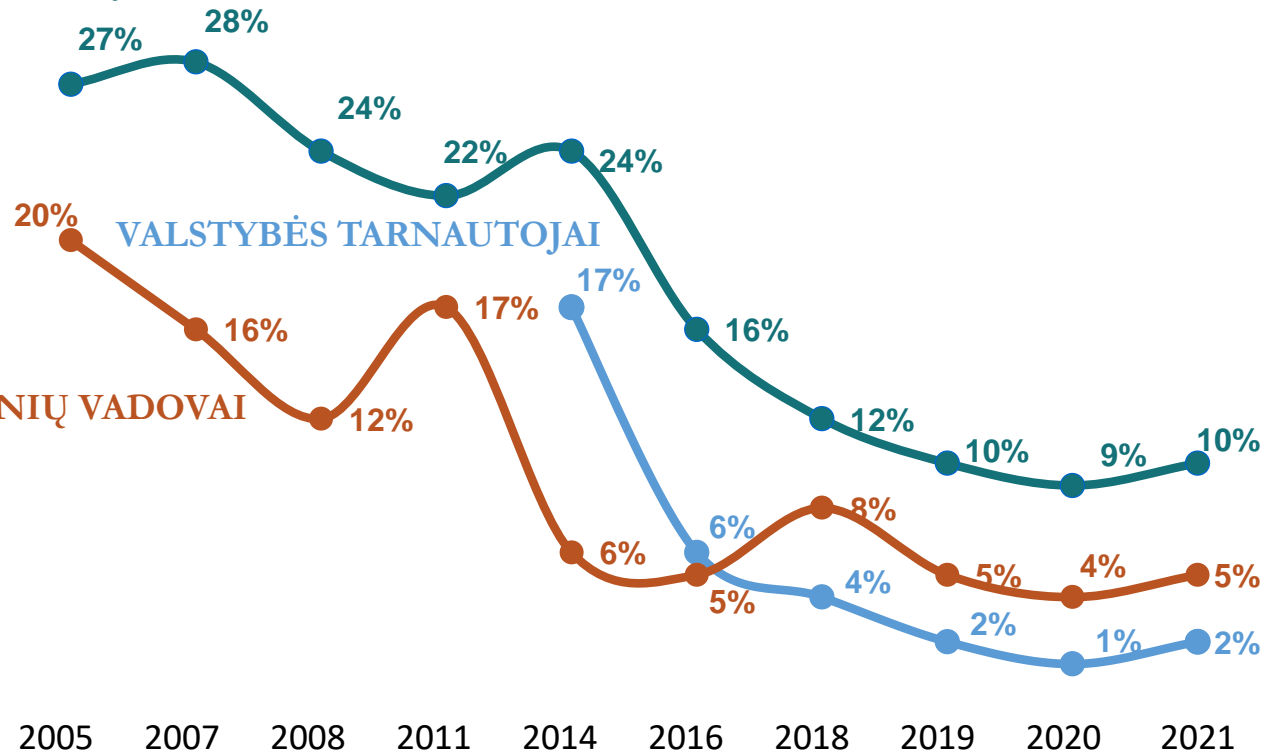
Rodyklėmis žymimi statistinę paklaidą peržengiantys pokyčiai lyginant su 2020 m.

KORUPCINĖ PATIRTIS 2021 M.

KORUPCIJOS PATIRTIS

PER PASTARUOSIUS 12 MĖN. TEKO DUOTI KYŠĮ

GYVENTOJAI

KYŠININKAVIMO INDEKSAI: TOP3

Dažniausiai kyšius gyventojai davė:
per 5 m. laikotarpį susidūrę su institucija respondantai

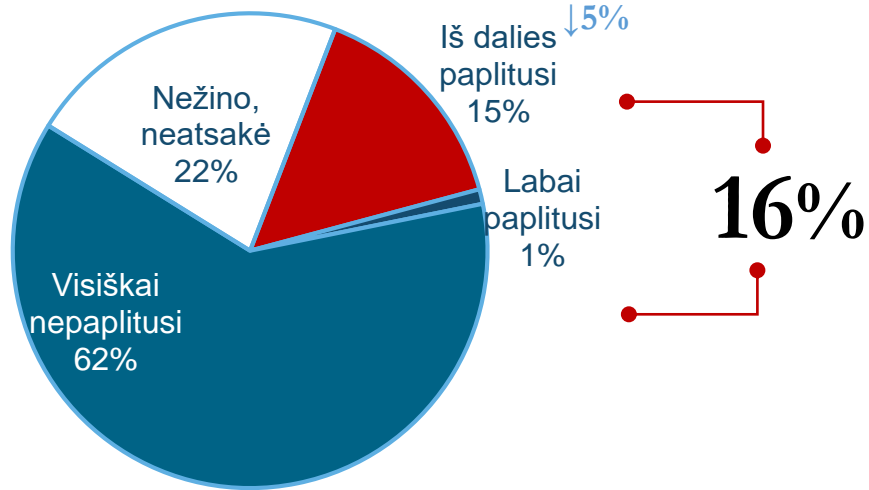
	2021 m.	2020 m.	2016 m.	2011 m.
RESPUBLIKINĖSE LIGONINĖSE	17%	13%	27%	48%
MIESTO, RAJONO LIGONINĖSE	16%	10%	23%	44%
SAVIVALDYBĖS SOCIALINĖS PARAMOS SKYRIUS	6%	1%	-	5%

Gyventojai

Institucijose, kur reikalus per penkerius metus tvarkė bent 100 respondentų
Rodyklėmis žymimi statistinę paklaidą peržengiantys pokyčiai

KORUPCIJOS PAPLITIMAS VIEŠAJAME SEKTORIUJE

KORUPCIJOS PAPLITIMAS DARBOVIETĖJE

SPRENDIMŲ PRIĖMIMAS VIEŠAJAME SEKTORIUJE

60%

Girdėjo apie situacijas, kai politikai / valstybės tarnautojai priėmė sprendimus siekdami naudos konkrečiai interesų grupei, o ne viešajam interesui

SUSIDŪRĖ SU SITUACIJA, KAI POLITIKAI:

PROTEGAVO PARTIJŲ NARIUS ĮDARBINANT

34%

DARĖ SPAUDIMĄ, KURIO TIKSLAS – PRIVATŪS INTERESAI

17%

DARĖ SPAUDIMĄ, KURIO TIKSLAS – PARTIJOS INTERESAI

14%

38%

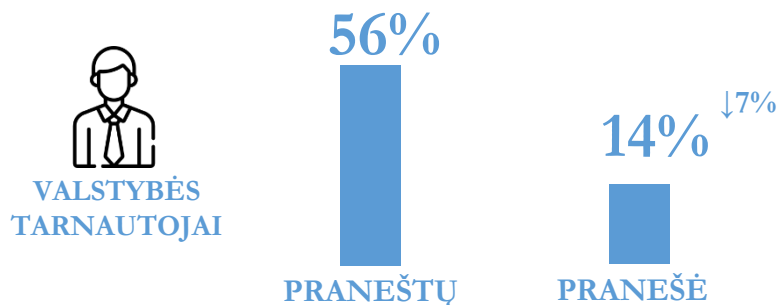
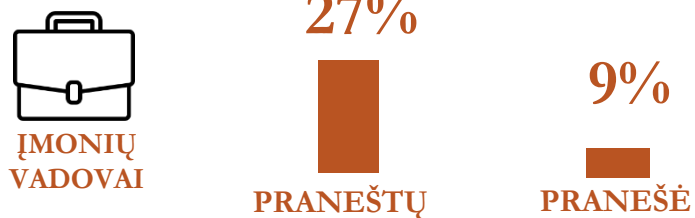
Girdėjo apie situacijas, kai politikai / valstybės tarnautojai baigę tarnybą gavo pareigas privačiame sektoriuje už priimtus sprendimus

Tikslinė grupė: valstybės tarnautojai

Rodyklėmis žymimi statistinę paklaidą peržengiantys pokyčiai lyginant su 2020 m.

PRANEŠIMO APIE KORUPCIJĄ POTENCIALAS

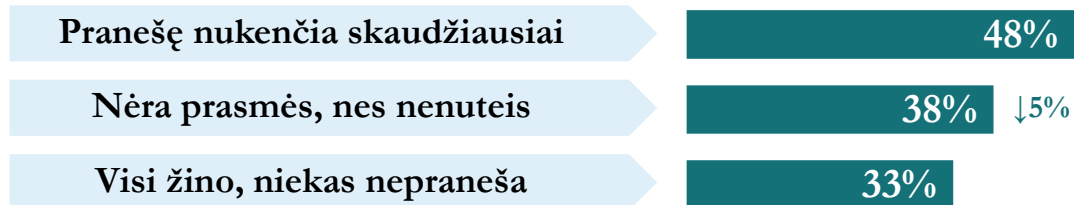
PRANEŠIMAS APIE KORUPCIJĄ

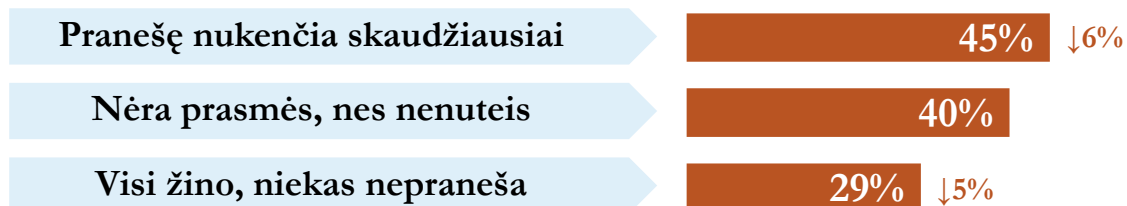
NEPRANEŠIMĄ PATEISINANČIOS PRIEŽASTYS

Prašau išsirinkti tris priežastis, kurios galėtų pateisinti nutylėjimą apie kyšio davimą ar paėmimą

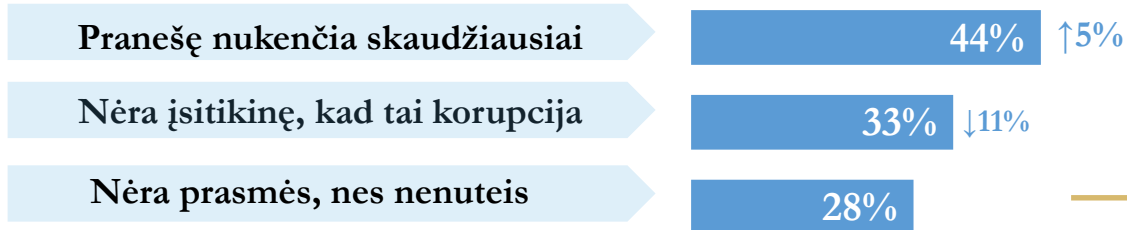
Gyventojai

Įmonių vadovai

Valstybės tarnautojai

Rodyklėmis žymimi statistinę paklaidą peržengiantys pokyčiai lyginant su 2020 m.

Dovanos sąvoka

Dovana

Kyšis

Dovanos sąvoka

Dovanoti – duoti veltui*.

Dovana apima viską, ką galima įvertinti pinigais, t. y. daiktus, paslaugas, įvairias pramogas, nuolaidas, dovanų čekius, svetingumą, paskolas*.

*Dabartinės lietuvių kalbos žodynas.

* VTEK Rekomendacinės gairės dėl dovanų ir paslaugų priėmimo apribojimo.

Dovanos / kyšio atpažinimas

- Kodėl tai duodama man?
- Kodėl turėčiau tai priimti?
- Kas būtų, jeigu ši situacija būtų paviešinta?

A blurred background image showing several people in a meeting or office setting. They appear to be looking at documents or screens. The image is out of focus, emphasizing the text in the foreground.

Teisēs aktai ir atsakomybē

Priimti dovanas draudžiama I

Civilinis kodeksas

- 6.470 straipsnis. Galėjimas dovanoti ir galėjimas priimti dovanas
- 4. (Neteko galios nuo 2006-07-14).
- 5. **Draudžiama priimti dovanas politikams, valstybės ir savivaldybių pareigūnams ir kitokiems valstybės tarnautojams ir jų artimiesiems giminaičiams, kai tai susiję su politiko, pareigūno ar valstybės tarnautojo tarnybine padėtimi ar tarnybinėmis pareigomis.**

Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymas (Nuo 2020-01-01)

- 13 straipsnis. Dovanų ar paslaugų priėmimo apribojimai
- 1. Deklaruojantis asmuo ar jam artimas asmuo **negali priimti dovanų ar paslaugų, jeigu tai susiję su deklaruojančio asmens tarnybine padėtimi ar tarnybinėmis pareigomis.**

Priimti dovanas draudžiama II

Valstybės tarnybos įstatymas

- 3 straipsnis. Pagrindiniai valstybės tarnautojų veiklos ir tarnybinės **etikos principai**.

Darbo kodeksas

- 24 straipsnis. Sąžiningumo ir bendradarbiavimo principų įgyvendinimas.

Valstybės politikų elgesio kodeksas

- 4 straipsnis. Valstybės politikų elgesio principai.

VTEK 2020-03-12 sprendimas Nr. KS-40

- Rekomendacinės gairės dėl dovanų ir paslaugų priėmimo apribojimų.

Instituciniai (vidiniai) teisės aktai

- Etikos taisyklės, etikos kodeksas, skaidrumo / korupcijos prevencijos politika ir pan.

Dovanos alkoholio forma

Alkoholio kontrolės įstatymas

28 straipsnis. Su alkoholiniais gėrimais susiję draudimai

1. Įmonėms, Europos juridiniams asmenims ir jų filialams Lietuvos Respublikoje **draudžiama:**

1) alkoholinius gėrimus duoti kaip premiją, kaip prekės priedą arba dovanoti;

34 straipsnis. Ekonominių sankcijų už šio Įstatymo pažeidimus taikymas

5. Už šio Įstatymo 28 straipsnio reikalavimų nesilaikymą įmonės, Europos juridiniai asmenys ir jų filialai baudžiami nuo 289 eurų iki 2896 eurų bauda, už kiekvieną to paties reikalavimo pakartotinį pažeidimą, padarytą per dvejus metus nuo baudos paskyrimo, – nuo 2896 eurų iki 5792 eurų bauda.

Išimtyys leidžiančios dovanas

Deklaruojantis asmuo ar jam artimas asmuo negali priimti dovanų ar paslaugų, jeigu tai susiję su deklaruojančio asmens tarnybine padėtimi ar tarnybinėmis pareigomis (VPDĮ 13 str. 2 d.).

- Šis ribojimas netaikomas:
- 150 eurų vertės neviršijančioms dovanoms, gautoms pagal tarptautinį protokolą.
- 150 eurų vertės neviršijančioms dovanoms, gautoms pagal tradicijas, kurios įprastai yra susijusios su asmens tarnybinėmis pareigomis.
- 150 eurų neviršijančiomis reprezentacijai skirtomis dovanomis su valstybės, įstaigos ir kitokia simbolika.
- Paslaugoms, kuriomis naudojamosi tarnybiniais tikslais.

Išimtys: leidžiamos dovanos II

Valstybės tarnybos įstatymas

- 31 straipsnis. Skatinimas ir apdovanojimas.
- Pvz.: vardinė dovana, valstybinis apdovanojimas.

Instituciniai (vidiniai) teisės aktai

- Pvz.: valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, skatinimo ir motyvavimo taisyklės (vardinė dovana už ilgametį darbą, išeinant į pensiją ir pan.).

- ✓ *Šiais atvejais nei deklaruoti, nei registruoti dovanų nereikia, nes yra išleidžiamas įsakymas ar kitas vidaus teisės aktas.*

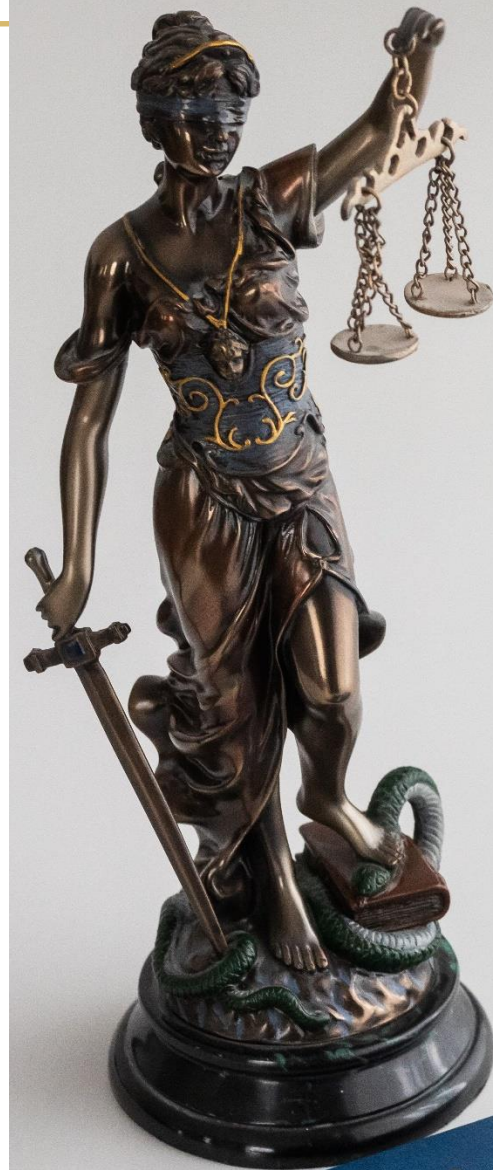
Pavyzdiniai tvarkos aprašai

- Įstaigos dovanų, gautų pagal tarptautinį protokolą ar tradicijas, taip pat reprezentacijai skirtų dovanų perdavimo, vertinimo, registravimo, saugojimo ir eksponavimo tvarkos aprašas
- Veiksmų įstaigoje gavus neteisėtą atlygį tvarkos aprašas

Netinkamos dovanos ir galima atsakomybė

- I Baudžiamoji atsakomybė
(Kyšiai; atsakomybė abipusė)
- II Administracinė atsakomybė
(Interesų konfliktai)
- III Drausminė atsakomybė
(Vidaus tvarkos pažeidimai)

- ✓ Privaloma viešajame, tačiau taikoma ir privačiame sektoriuje;
- ✓ Sudėtinė organizacijos Antikorupcinės / Skaidrumo politikos dalis;
- ✓ Aiškiai apibrėžia darbuotojų elgesio taisykles ir procedūras;
- ✓ Suteikia darbuotojams galimybę jaustis saugiai ir užtikrintai.

- ✓ Drausmina klientus, partnerius ir kitas trečiąsias šalis;
- ✓ Kuria aukštus skaidrumo standartus;
- ✓ Padeda organizacijai užtikrinti nepriekaištingą reputaciją;
- ✓ Skatina teigiamą visuomenės požiūrį, rodo organizacijos tvarumą ir brandą.

Dovanų politikos reikšmė

A blurred background image showing several people in a meeting or office setting. They appear to be looking at documents or a screen. The image is out of focus, emphasizing the text in the foreground.

Priemonės darbuotojams

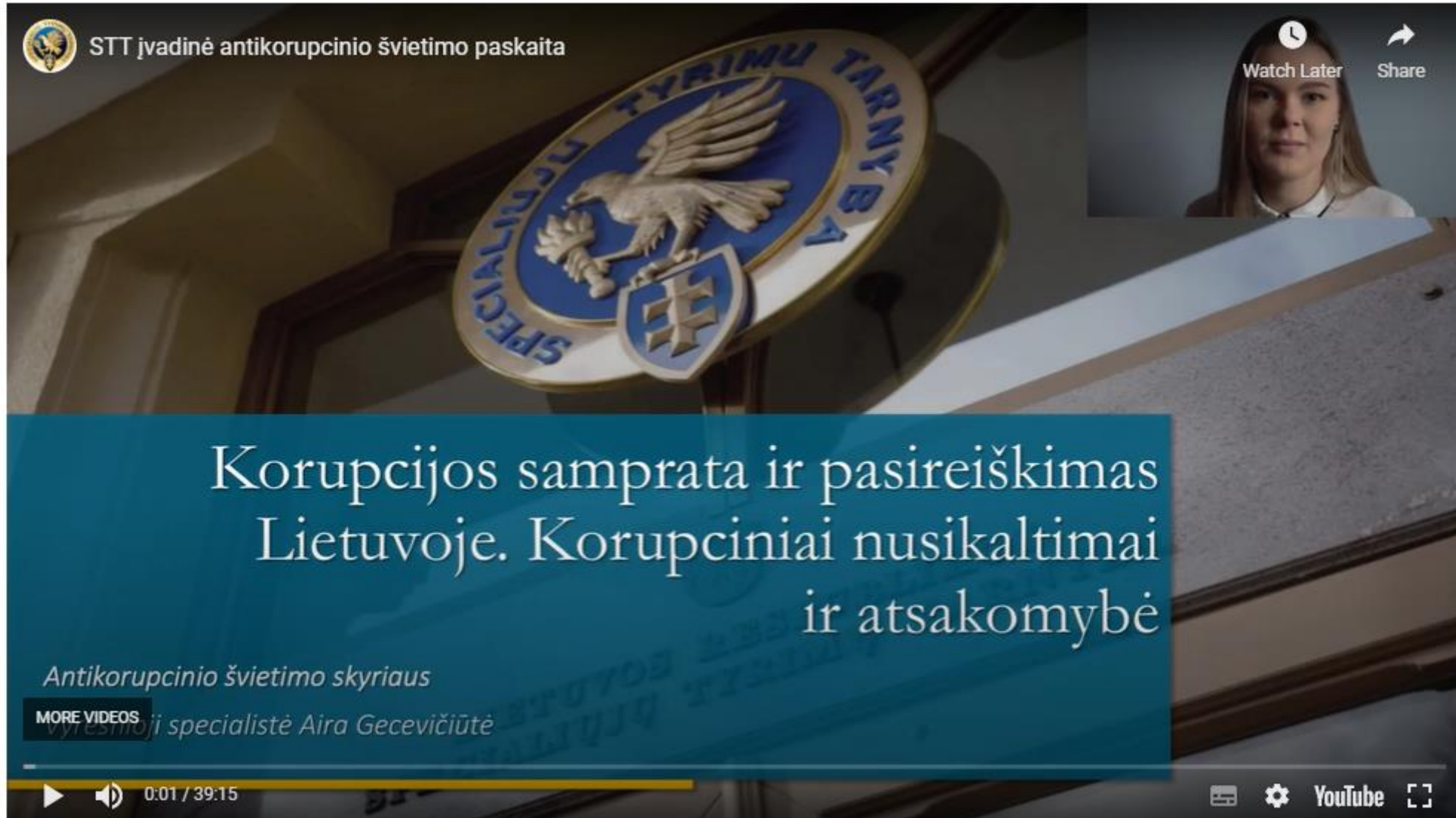

E. mokymo platforma

- kurta viešajam sektoriui, bet aktuali visiems;
- pasiekiamo bet kur ir bet kada;
- aktualiausia informacija;
- išduodami sertifikatai liudijantys kvalifikacijos kėlimą;
- nemokama.

Daugiau informacijos – emokymai.stt.lt

Antikorupcinio švietimo vaizdo paskaitos

STT įvadinė antikorupcinio švietimo paskaita

Watch Later Share

Korupcijos samprata ir pasireiškimas
Lietuvoje. Korupciniai nusikaltimai
ir atsakomybė

Antikorupcinio švietimo skyriaus
vyrėsnioji specialistė Aira Gecevičiūtė

MORE VIDEOS

0:01 / 39:15

YouTube

The image shows a YouTube video player. The main content is a presentation slide with a dark blue background and white text. The text reads: 'Korupcijos samprata ir pasireiškimas Lietuvoje. Korupciniai nusikaltimai ir atsakomybė'. Below this, it says 'Antikorupcinio švietimo skyriaus' and 'vyrėsnioji specialistė Aira Gecevičiūtė'. There is a 'MORE VIDEOS' button. The video player interface includes a play button, a volume icon, a progress bar showing '0:01 / 39:15', and a 'YouTube' logo. In the top right corner, there are 'Watch Later' and 'Share' buttons. The background of the video shows a large circular emblem with an eagle and the text 'SPECIJALUSIS TYRIMŲ TARNYBA'.

<https://www.stt.lt/antikorupcinis-svietimas/antikorupcinio-svietimo-vaizdo-paskaitos/7552>

Antikorupcinio švietimo paskaita ar praktinis seminaras Jūsų institucijoje

- Norėdami, kad Jūsų institucijoje STT pareigūnai surengtų antikorupcinio švietimo paskaitą arba praktinį seminarą darbuotojams ar atskirai darbuotojų grupei:
- užpildykite ir el. p. dokumentai@stt.lt pateikite PRAŠYMĄ;
- susipažinkite su Specialiųjų tyrimų tarnybos antikorupcinio sąmoningumo didinimo veiklų organizavimo tvarkos APRAŠU.

Ką galime padaryti patys?

ANTI KORUPCINĖS APLINKOS KŪRIMO IR
INTEGRALUMO VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBIŲ
VALDOMOSE ĮMONĖSE VADOVAS

Vilnius | 2022

ANTI KORUPCINĖS APLINKOS
VIEŠAJAME SEKTORIUJE
KŪRIMO IR ĮGYVENDINIMO
VADOVAS

Skaidrumo akademija skaičiais

52

Dalyviai

27

Mentoriai

20

Renginių

5000

Dalyviai renginiuose

Tai gerosios antikorupcinės praktikos mainų vieta, kur didžiausią patirtį sukaupę ir aukščiausią kompetenciją turintys skaidrumo standartų ekspertai dalijasi patirtimi ir patarimais, kaip organizacijoje kurti korupcijai atsparią aplinką.

Skaidrumo akademijos organizatorius – Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba.

Skaidrumo akademijos gerųjų patirčių mainus inicijuoja Lietuvos Respublikos Prezidentas

Dalyvavimo formos:

 TAPK DALYVIU! <hr/> <p>Dalyviai – mokytojai, norintys kartu su mentoriumi gilinti žinias ir gebėjimus antikorupcinio sąmoningumo ugdymo srityje, juos pritaikyti ugdymo procese.</p>	 TAPK MENTORIUMI! <hr/> <p>Mentoriai – mokytojai, kurie turi specialiųjų žinių ir kompetencijų antikorupcinio sąmoningumo ugdymo srityje, gali konsultuoti priskirtą dalyvį ir teikti individualią metodinę pagalbą, rekomendacijas dėl antikorupcinio sąmoningumo diegimo ugdymo procese.</p>	 TAPK BIČIULIU! <hr/> <p>Bičiuliai – mokytojai, išreiškę norą dalyvauti bendrose projekto veiklose, konsultacijose, mokymuose, pasidalinti antikorupcinio sąmoningumo ugdymo gerąja praktika.</p>
---	--	---

Programos trukmė: „Skaidrumo akademija“ mokytojams vienos programos trukmė – 1 mokslo metai. Taip pat sudaryta galimybė į projektą įsijungti prasidėjus antram jo ciklui (sausio mėn.).

<https://skaidrumoakademija.lt/mokytojams/>

A blurred background image showing several people in a meeting or workshop setting. They appear to be engaged in a discussion or collaborative activity, with some hands visible as if gesturing or pointing. The overall tone is professional and collaborative.

Priemonės mokinimas ir jaunimui

badgr

ANTI KORUPCINIO ŠVIETIMO MOKYMO SI SISTEMA

Ši neformalus mokymosi sistema – tai puikus būdas įgyti žinių apie korupcinio pobūdžio veiklas, išmokti atpažinti nesąžiningą poelgį bei ugdyti tokias vertybes kaip dorumas, sąžiningumas ir skaidrumas.

Įgytos žinios ir gebėjimai bus įvertinti **garbingais skaitmeniniais ženkliais**, kurie įrodys, jog esate **sąžiningos ir skaidrios visuomenės narys!**

Daugiau informacijos apie sistemą ir jos funkcionalumus rasite [mokomajame vaizdo filmuke.](#)

Skaidrumą kuriame kartu!

Nacionalinis konkursas moksleiviams

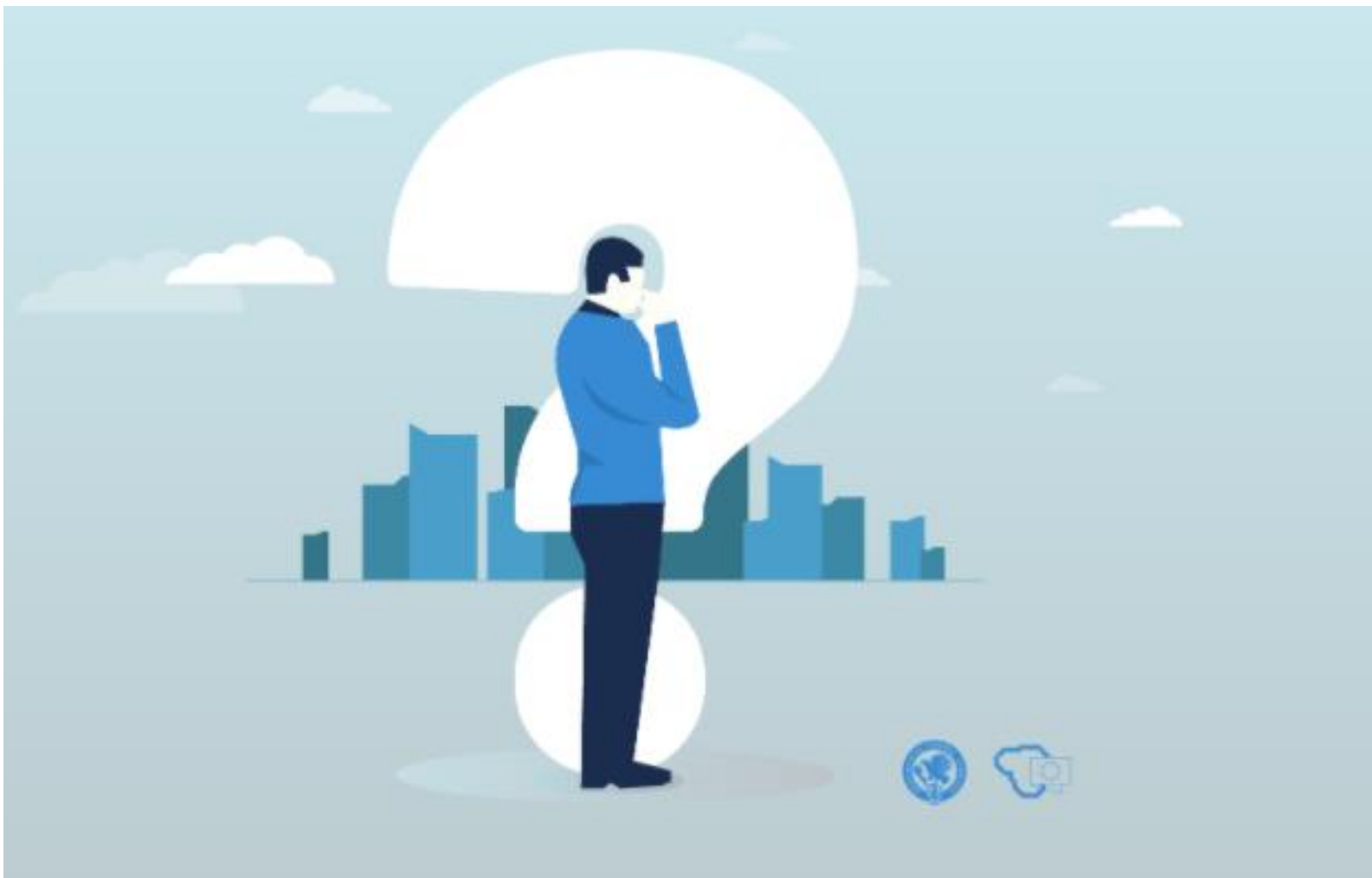
Kviečiame Tave gruodžio 9 d. kartu švęsti Tarptautinę antikorupcijos dieną!

Likus keliems mėnesiams iki šventės, STT kartu partneriais inicijuoja konkursą moksleiviams, kuriame reikės spręsti testą, atlikti kūrybines užduotis ir, žinoma, pasukti galvą, ką patys galime padaryti, kad skaidrumo ir sąžiningumo būtų dar daugiau!

Valstybės pažinimo centras

„SKAIDRU. O kaip elgtumeisi tu?“ – www.skaidrumoistorija.lt

Skaidrumo galvosūčiai

Antikorupcinis švietimas → Skaidrumo galvosūčiai

Kryžiažodis (I lygis)

Rask žodį (I lygis)

Kryžiažodis (II lygis)

Rask žodį (II lygis)

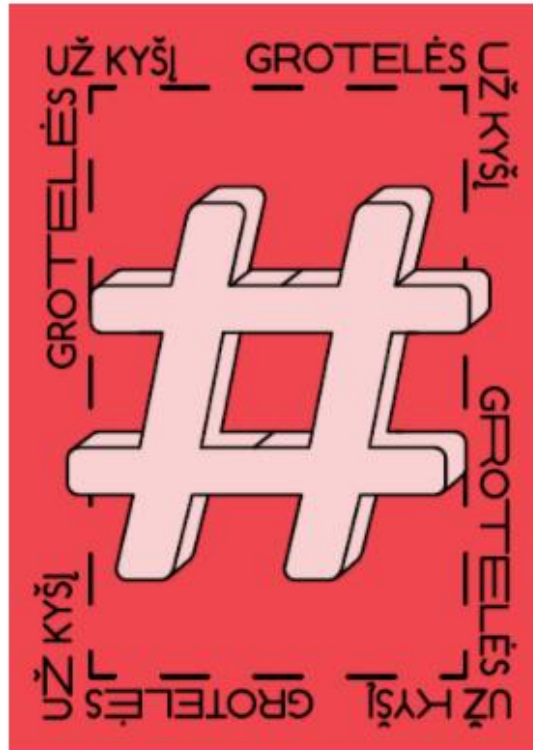
Kryžiažodis (III lygis)

Pagrindiniai mitai apie STT veiklą

Antikorupciniai komiksai ir filmukai moksleiviams

Antikorupcinius **filmukus rasite čia**

<https://www.stt.lt/antikorupcinis-svietimas/jaunimo-antikorupcinis-svietimas/7497>

Skirta 16-18 m. moksleiviams

Antikorupcinio švietimo pamoka

Pamokos, paskaitos, edukacijos

Ar žinai, kad apie skaidrumą, antikorupcinį sąmoningumą ir, žinoma, savo darbą Tau gali papasakoti tikras Specialiųjų tyrimų tarnybos agentas arba agentė? Pakvieskite STT atstovą į savo klasę ar mokyklą!

REKOMENDUOJAME:

- 5–12 klasėms
- jaunimo organizacijoms
- jaunimo stovykloms

moksleiviai@stt.lt

Klausimai?

Daugiau
Informacijos:

Ačiū už dėmesį!

Daina Paštuolienė
Antikorupcinio švietimo skyrius
El. paštas: daina.pastuoliene@stt.lt
Tel. 868713736